

i Industrien eller i Landbruget, hvor Jordens Drift ved Slaver alene aldrig trængte helt igennem ...

I store Træk skildrer Ed. Meyer videre Udviklingens Forløb i Grækenland, Karthago, Rom. Man faar et Billede, der ganske vist stærkt afviger fra det af Bücher fremstillede. Han fører os gennem den romerske Kejsertid til den antike Kulturs Undergang. Den antike Udviklings Kredsløb fuldendes. Polis og Selvstyret gaar til Grunde; i Stedet derfor træder det byzantinske Riges Embedsstat. Under den ny Form holder Stat og Kultur sig et Aar tusinde i Østen. Vesten er bleven løsrevet fra Riget, og nedsynker Aarhundreder igennem i et stedse dybere Barbari, — indtil lidt efter lidt en ny opadgaaende Udvikling atter tager fat.

A. P.-St.

II.

Anzin.

W. F. Willoughby offentliggør — i »Bulletin of the Department of Labor«, Washington, — under Titlen »Industrial Communities« Resultaterne af en omfattende Undersøgelse angaaende Arbejdsforhold og industrielle Forhold i disse særlige Industri-Centrer, hvor en stor Mængde Arbejdere ere samlede paa et Sted, alle afhængige af en enkelt stor Forretning, og under saadanne Forhold at de danne Samfund, der fremtræder som et mere eller mindre selvstændigt Hele. Friedrich Krupps Essen er det bedst kendte Exempel paa saadanne Samfund, men der findes jo adskillige andre Industri-Centrer af

i Industrien eller i Landbruget, hvor Jordens Drift ved Slaver alene aldrig trængte helt igennem ...

I store Træk skildrer Ed. Meyer videre Udviklingens Forløb i Grækenland, Karthago, Rom. Man faar et Billede, der ganske vist stærkt afviger fra det af Bücher fremstillede. Han fører os gennem den romerske Kejsertid til den antike Kulturs Undergang. Den antike Udviklings Kredsløb fuldendes. Polis og Selvstyret gaar til Grunde; i Stedet derfor træder det byzantinske Riges Embedsstat. Under den ny Form holder Stat og Kultur sig et Aar tusinde i Østen. Vesten er bleven løsrevet fra Riget, og nedsynker Aarhundreder igennem i et stedse dybere Barbari, — indtil lidt efter lidt en ny opadgaaende Udvikling atter tager fat.

A. P.-St.

II.

Anzin.

W. F. Willoughby offentliggør — i »Bulletin of the Department of Labor«, Washington, — under Titlen »Industrial Communities« Resultaterne af en omfattende Undersøgelse angaaende Arbejdsforhold og industrielle Forhold i disse særlige Industri-Centrer, hvor en stor Mængde Arbejdere ere samlede paa et Sted, alle afhængige af en enkelt stor Forretning, og under saadanne Forhold at de danne Samfund, der fremtræder som et mere eller mindre selvstændigt Hele. Friedrich Krupps Essen er det bedst kendte Exempel paa saadanne Samfund, men der findes jo adskillige andre Industri-Centrer af

lignende Karakter, og flere af dem gør Mr. Willoughby, der personligt har besøgt dem, til Genstand for sin Skildring.

Hvad der først falder i Øjnene, naar disse store Centrer tages i Betragtning, er Fælles-Interessernes uhyre Udvikling. Større Interesse-Fællesskab baade mellem Arbejderne indbyrdes og mellem Arbejderne og deres Arbejdsherrer er Hovedresultatet af den industrielle Udvikling. Jo større Industrien er, og jo større Tallet af de paa samme Plads forsamlede Arbejdere er, desto større bliver Interessernes indbyrdes Afhængighed og desto større den deraf følgende Trang til forenet Optræden. — Et andet vigtigt Resultat er det forandrede Forhold mellem Arbejdsgivere og Arbejdere. I saa Henseende har det sidste halve Aarhundrede oplevet et radikalt Omslag. Tidligere, under hvad man har kaldt den store Industris kaotiske Periode, var Arbejdsgiverne næsten alle enige om, at deres Pligter ligeoverfor deres Arbejdere var udtømte med Udbetalingen af Arbejdslønnen. Hvis der ellers skulde kunne være Tale om Skyldighed og Forpligtelse — maatte det være paa Arbejdernes Side. Nutildags tænker man for en stor Del anderledes. Ejerne af Produktionsmidlerne føle nutildags i stort Omfang, at alt, hvad der kan gøres for at forbedre Arbejdernes Kaar, ogsaa bør gøres, forsaavidt det er foreneligt med Forretningens finansielle Trivsel. Denne Forandring i Forholdet mellem Arbejdsgivere og Arbejdere er navnlig fremtrædende i de industrielle Centrer, hvorom her tales. Det er netop dette, der er saa karakteristisk for de store Industri-Centrer. Paa de store

Industri-Pladser, hvor den samme Industri fortsættes Slægt efter Slægt, og hvor der som en Følge deraf har samlet sig en Befolkning af Arbejdere, der træde ind i Forretningen som Børn, og som ofre den næsten hele deres Liv, blive Forholdene naturligt saaledes, at en usædvanlig stærk Følelse af gensidig Forpligtelse udvikler sig. Men i en overvejende Grad er det Arbejdsgiverne, der føler Forpligtelserne. Herfra skriver sig Omsorgen for Sundhedspleje, Forholdsregler til Forebyggelse af Ulykkestilfælde, Indretningen af hensigtsmæssige Arbejderboliger, Oprettelsen af Spare- og Syge- samt Begravelseskasser, Forsikringskasser mod Følger af Ulykkestilfælde, Aldersforsørgelseskasser, Forbrugsforeninger, Skoler, selskabelige Foreninger etc. etc. Dette betyder ingenlunde, at Arbejdsgiverne skulde betragte deres Arbejdere som umyndige Personer, hvem der maa sørges for, eller at Forretningen skulde bære alle Udgifterne ved Indretningen af de forskellige humane Institutioner; — tværtimod kan Selskabet gøre en hel Del for Udviklingen af disse Institutioner og for Fremme af Sparsommelighed og andre Dyder blandt Arbejderne, uden paa nogen Maade at forfalde til en vidtgaaende Paternalisme.

Mr. Willoughby's Beretning omhandler først de store franske Kulmineselskaber i Anzin (Nordfrankrig) og Blanzey (Sydøstfrankrig), der tilsammen beskæftige over 20,000 Arbejdere, og som høre til Verdens største Kulmineforretninger, med særligt interessante Arbejder-Institutioner, desuden Selskaber af en betydelig Alder. Dernæst dvæler Beretningen ved Essen, ved Guise, ved de belgiske Mine-

selskaber i Mariemont og Bascoup og ved endnu nogle Arbejderbyer.

Kulmineindustrien i Frankrig, der nu frembringer circa 26 Millioner Tons Kul (i 1870 kun det Halve, circa 13 Millioner Tons), og som beskæftiger c. 130,000 Arbejdere (i 1870 c. 83,000), udøves i Henhold til Bevillinger, meddelte af Regeringen, og staar under Regeringens Tilsyn. I 1893 dreves Kulminerne i Henhold til 298 Koncessioner, — hvorved dog er at bemærke, at det samme Selskab ofte er i Besiddelse af flere Koncessioner. Kul produceres i 41 Departementer, — men 7 Departementer producerede $\frac{9}{10}$ af hele Produktionen, og blandt disse producerede de to Nabo-Departementer Nord og Pas-de-Calais betydeligt over Halvdelen af den samlede Produktion. I det førstnævnte af disse to Departementer ligger, tæt ved Valenciennes, Kulgruberne i Anzin, der tilhøre Frankrigs største Kulgrubeselskab. Her produceres over $\frac{3}{5}$ af, hvad hele Departementet producerer, og c. $\frac{1}{9}$ af, hvad hele Landet producerer. Paa denne Egn opdagedes Kul i Begyndelsen af forrige Aarhundrede, men det nuværende Selskab i Anzin organiseredes, dog først den 19. November 1757. Selskabet har saaledes nu den ganske respektable Alder af 139 Aar. Naar bortses fra enkelte mindre heldige Aar, har dets Produktion været i stadig Væxt, idet Kulproduktionen i Anzin udgjorde

i 1757	102,000 Tons
- 1800	213,000 —
- 1850	670,000 —

i 1870	1,634,000 Tons
- 1880	2,314,000 —
- 1890	3,122,000 —

og i hvert af de følgende Aar tæt op imod 3 Mill. Tons Kul.

Selskabet har desuden etableret adskillige Bi-Industrier, der naturligen følge med Kulproduktionen. Der er saaledes adskillige Kokesværker, Fabriker for Fremstilling af Briketter af komprimeret Kulstøv, en 37 Kilometer lang Jernbane, der ikke blot arbejder i Selskabets Tjeneste, men ogsaa staar aaben for almindelig Person- og Varetrafik, et Lokomotivværksted, Jernstøberier m. m.

Antallet af Arbejdere var

i 1790	c. 4,000
- 1850	c. 8,000
- 1860	c. 8,600
- 1870	c. 9,000
- 1880	c. 13,000
- 1890	c. 12,400

og i hvert af de derefter følgende Aar mellem 12 og 13,000, hvoraf imidlertid c. 2,000 var beskæftigede i Bi-Industrierne, saa at den egenlige Grubeproduktion beskæftigede 10 à 11,000 Arbejdere (hvoraf circa 10,000 under Jorden).

Selskabet faar næsten alle sine Arbejdere fra Nabolavet. De fleste træde allerede i Selskabets Tjeneste som Børn, og i vistnok de allerfleste Tilfælde er de Børn af forhenværende eller nuværende Arbejdere; Medlemmer af de samme Familier findes paa Selskabets Lønningsliste Slægt efter Slægt.

Tidligere tillodes det Børn i en Alder af 10 Aar at tage Arbejde under Jorden; i 1874 forhøjede Loven Aldersgrænsen til 12, i 1892 til 13 Aar. For Arbejdere over Jorden er Aldersminimum ogsaa 13 Aar, betingelsesvis dog 12 Aar. De Nytiltrædende beskæftiges først med Arbejde over Jorden, med Vaskning og Sortering af Kul; efterhaanden som Trangen til ny Arbejdskraft gør sig gældende, gaar de saa ned i Dybet. Fra det Øjeblik af kan deres Ansættelse betragtes som livsvarig, forudsat at deres Opførsel er tilfredsstillende. Stadighed i Arbejdet er netop særligt betegnende for den i stor Maalestok drevne Industri, og Anzin er et stærkt Exempel herpaa. Men hvis Arbejderen ønsker at trække sig tilbage fra Arbejdet med Pension, Alderdomsunderstøttelse, kan han gøre det, naar han har fyldt sit 55 Aar, idet et Pensionsfond, der underholdes baade af Selskabet og af Arbejderne, afgiver Midlerne hertil. I Almindelighed kan man da anslaa en Kulgravers Arbejdsliv i Anzin til omtrent 40 Aar.

Af nedenstaaende Tal, der gælde for 1888—93, ses, hvilken Alder de Arbejdere, der i disse sex Aar traadte i Arbejde, havde ved Arbejdets Tiltrædelse. Tilsammen tog i disse sex Aar c. 5,000 Arbejdere Arbejde, og dette Tal fordeltes procentvis saaledes mellem de forskellige Aldersklasser:

12 Aar	2,03	pCt.
13—14 —	40,12	—
14—15 —	7,14	—
15—16 —	3,83	—
16—20 —	11,03	—
20—25 —	22,14	—
25—30 —	5,72	—
30—35 —	3,60	—
35 Aar og derover. .	3,21	—
ukendt Alder	1,18	—
	<hr/>	
	100,00 pCt.	

Det vil deraf ses, at de allerfleste allerede som Børn komme i Selskabets Tjeneste. Naar forholdsvis mange kom til i Alderen 20—25 Aar, er denne Tilgang for en stor Del egenlig blot tilsyneladende: for en stor Del bestod Tilgangen af tidligere Arbejdere, der efter at have aftjent deres Værnepligt, atter vendte tilbage til Minerne.

Betragter man de i Tjeneste værende Arbejders Alder, viser det sig, at for hvert af Aldersaarene 14 til 26 svinger Arbejderstyrken omkring 400, i de fleste Tilfælde noget under, i enkelte Tilfælde noget over dette Tal. For hvert af Aldersaarene 27 til 46 er Arbejderstyrken 2 à 300. i endel Tilfælde noget under det førstnævnte, i enkelte Tilfælde noget over det sidstnævnte Tal. I hvert af de nærmest følgende Aldersaar, fra 47 Aars Alderen til lidt ind i Halvtredserne, udgør Arbejderstyrken mellem 100 og 200; først i de endnu ældre Aldre blive Arbejderne meget faatallige.

I 1892 var i Anzin af Arbejderne under Jordan (10,391) 17 pCt. under 18 Aar (omtrent ligeligt for-

delte mellem Personer 13—16 Aar gl. og Personer 16—18 Aar gl.) og 83 pCt. 18 Aar eller derover; — og af Arbejderne over Jorden (661) 28 pCt. under 18 Aar (deraf atter 27 pCt. under 16 Aar, 1 pCt. 16—18 Aar), 72 pCt. 18 Aar eller derover.

Grubearbejderne nedstige i Almindelighed Kl. 4 om Morgenen i Gruberne og vende tilbage til Oververden Kl. 1 og 2 om Eftermiddagen, saa at de altsaa befinde sig 9 eller 10 Timer under Jorden. Fradrages den Tid, der medgaar til Ned- og Opstigning og en halv Time til Frokost, bliver den effektive Arbejdstid 8 à 9 Timer. Paa Søn- og Helligdage arbejdes der i Reglen ikke.

Arbejdsledighed eller blot Ustadighed i Arbejdet kendes kun i meget ringe Grad i Anzin.

Arbejdslønnen bestemmes for Kulgraveren ved Mængden af det Kul, han skaffer frem. Han faar en vis Betaling for hver Vognladning Kul, han leverer. Betalingen pr. Vognladning fastsættes af Selskabets Ingeniører og accepteres af Arbejderne for fjorten Dage ad Gangen eller for en vis Længde af den Aare, der arbejdes i. Tidligere sørgede Arbejderen ikke selv for Bortkørslen af det Kul, han producerede; Transport-Arbejdet var ganske uafhængigt af Minearbejdet. Dette gav Anledning til betydelige Vanskeligheder: enten klagede Kulgraveren over, at hans Kul ikke blev kørt hurtigt nok bort, — eller ogsaa klagede Vognmanden over, at der ikke produceredes nok, saa at han maatte vente for længe paa at faa fuldt Læs. Dette er nu blevet omordnet. Kulgraveren sørger nu selv for Bortkørslen af Kullet, og faar Hjælp dertil af en Søn

eller andet Medlem af Familien. Ved denne Ordning gaar alt bedre.

Aarsindtægterne siges i Halvfemserne for Grubearbejderne at have været gennemsnitlig ca. 1,100 Kr., for andre Arbejdere under Jorden ca. 1,000 Kr., og for Arbejdere over Jorden gennemsnitligt ca. 750 Kr. I samlet Sum udgiver Selskabet omtrent 11 Millioner Kr. i Arbejdsløn om Aaret. Men desforuden yder det et Beløb af ca. 1¹/₄ Mill. Kr. — altsaa noget over 10 pCt. af Arbejdslønnen — som Extra-Ydelser til Arbejderne, under Form af fri Lægehjælp, frit Brændsel, Hjælp til Opnaaelse af billige Arbejderboliger etc.

Særlig Interesse frembyde de store Arbejderbyer med Hensyn til Spørgsmaalet om Beboernes indbyrdes Forhold. En saadan Samling af Mænd og Kvinder med identiske Interesser giver en Lejlighed for Udviklingen af Gensidigheds-Institutioner og for Udfoldelsen af en kollektiv Optræden, der ellers ikke findes.

Tre Veje kunne her følges: enten kunne Arbejdsgiverne etablere Institutioner til deres Arbejders Gavn; eller ogsaa kunne Arbejderne selv sørge for, at saadanne Institutioner komme i Stand; endelig kunne Arbejdsgiverne og Arbejderne virke i Forening. Det er en Sag af største Vigtighed, hvilken af disse Veje der følges. En karakteristisk Udvikling har her fundet Sted: Fra det oprindelige Standpunkt, at Arbejdsgiveren overhovedet ikke har anden Skyldighed ligeoverfor Arbejderen end at betale ham den akkorderede Løn, har man i mange Tilfælde set Arbejdsgiverne slaa over til den modsatte Yderlighed: de skabte fortræffelige Institutioner for deres Arbejd-

eres Vel, men de betragtede Arbejderne som umyndige Børn, og forbeholdt for sig selv efter eget Skøn at ordne alt vedrørende de ny Institutioner. Efter at Arbejderen imidlertid mere og mere har bevist sin Evne til at sørge for sine egne Interesser, er han, i Følelsen af sin Styrke, bleven ked af alt Formynderskab. I mange Tilfælde har Arbejdsgiverne rettet sig herefter, og har i stort Omfang overdraget Ledelsen af de ny Institutioner til dem, for hvem de var bestemt. Samtidigt have Arbejderne følt sig opmuntrede til paa egen Haand at skabe helt uafhængige Institutioner.

Arbejderinstitutionerne i Anzin ere i det hele organiserede paa en liberal Basis, og de høre gennemgaaende til de mærkeligste i Frankrig.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om Arbejderboliger har Selskabet i Anzin fulgt tre Veje: det har, for det første, selv bygget Huse, som det for en billig Betaling udlejer til Arbejderne; det har, for det andet, bygget Huse, som det sælger til Arbejderne; det har, for det tredje, givet Arbejderne Pengeforskud eller hjulpet dem med Erhvervelsen af Grund, hvor Arbejderne selv kunne opføre sig Huse efter egen Smag. Da Arbejdernes Forhold og Tilbøjeligheder ere forskellige, da nogle ikke tør indlade sig paa mere end at være Lejer, andre gerne ville være Ejere, og endel helst selv ville indrette sig deres Huse, er det aabenbart en Fordel, at forskellige Systemer ere blevne fulgte. Selskabet har fra 1826, da Begyndelsen gjordes, og indtil Halvfemserne, bygget 2628 Huse, som det udlejer til Arbejderne for den billige Leje af 3,50 à 6 francs pr. Maaned.

Det har dernæst (siden 1867) bygget 93 Huse, til en Værdi af 2200 fr. eller 2700 fr. eller 3550 francs pr. Hus, eller 275,000 francs for alle Husene tilsammen, og disse Huse har det solgt til Arbejderne mod Afdrag og uden at beregne sig nogen Rente. Det har endelig (siden 1869) hjulpet særligt dygtige Arbejdere til selv at opføre Huse, idet det har forstrakt dem med Penge, der afdragsvis og rentefrit tilbagebetales. I 1888 havde Selskabet givet Pengeforskud hertil til et Beløb af c. 1½ Mill. francs, og ialt 741 Huse var blevne byggede af Arbejderne. Dette bliver, alt i alt, 3462 Huse, som Selskabet har bygget eller hjulpet med at bygge. Det forstaar sig af sig selv, at alt dette har kostet Selskabet betydelige Summer; — navnlig paa de udlejede Huse, hvor Lejen er saa lav, tabes der betydeligt.

Naar et stort industrielt Foretagende, der beskæftiger Tusinder af Folk, bestaar Generation efter Generation, saa maa der udvikle sig et Ansvarsforhold med Hensyn til dets gamle Arbejders Skæbne, som ikke eksisterer for Forretninger, der have en mindre blivende Karakter, eller drives i mindre Maalestok. I en Forretning som Kulgrube-forretningen i Anzin begynde Arbejderne for en stor Del som Børn og fortsætte det, indtil Sygdom eller Alderdom gør dem uskikkede til at arbejde. Søn følger efter Fader og følges atter af Søn. Her maa Spørgsmaalet om Alderdomsforsørgelse træde stærkt frem, og i Virkeligheden er der i Frankrig ikke noget privat Foretagende, der har gjort saa meget for sine gamle Arbejdere som Selskabet i Anzin.

Før 1887 fulgte Selskabet den Skik at tilstaa Arbejdere, der var blevne gamle i dets Tjeneste, og nu var ude af Stand til at arbejde, en Alderdomspension. Det var en Sag, der udelukkende vedkom Selskabet; Arbejderne bidrog intet hertil, og havde da heller ikke noget at gøre med Tildelingen af Alderdomsunderstøttelserne. Arbejderne syntes imidlertid ikke om, at Tilstaaelsen af Alderdomsunderstøttelse saaledes var en Naadesag og at den desuden var afhængig af, om Selskabet gjorde gode Forretninger. I Erkendelsen af, at Arbejderne til en vis Grad kunde have Ret i deres Opfattelse, indførte Selskabet fra 1. Januar 1887 et nyt Alderdomsforsørgelsessystem. Herved interesseredes Arbejderne i Sagen, og der blev truffet Bestemmelser om ved gensidig Hjælp at danne et Forsikringsfond, der skulde være helt uafhængigt af Selskabets Kapital og Administration. Ihvorvel Selskabet under det ny System vilde bidrage lige saa meget som under det gamle, skulde Pensionen ikke længer være en Gunstbevisning, men en Ret, som Arbejderne vilde erhverve efter at have præsteret de foreskrevne Bidrag.

Fra d. 1. Januar 1887 besluttede Selskabet — i Overensstemmelse med sine Arbejdere, af hvilke 95 pCt. udtrykkeligt tilkendegav deres Billigelse — følgende: Selskabet indskyder i den ved Lov af 1850 skabte (omordnet ved Lov af 1886) »Caisse nationale des retraites pour la vieillesse« i hver enkelt Arbejders Navn en Sum lig $1\frac{1}{2}$ pCt. af hans Arbejds løn, mod at Arbejderen indskyder lige saa meget. Indskudene noteres i en Kontrabog, der forbliver Arbejderens Ejendom. Indskudene begynde, saasart

Arbejderen kommer i Arbejde under Jorden; beskæftiges han over Jorden, skal han være mindst 18 Aar gammel og have været i Selskabets Tjeneste 3 Aar, før Indskudene begynde. Indskudene ophøre, naar Arbejderen har fyldt 50 Aar. Naar denne Alder er naaet, udbetales der Arbejderen en Livrente til hans Død. Bliver han fuldstændig arbejdsudygtig, før den nævnte Alder er naaet, erhverver han strax en Livrente, der staaer i Forhold til hans Alder og de præsterede Indskud. — Ved denne Ordning blev Arbejderen stillet fuldstændig frit og uafhængigt; han véd, hvad han har Ret til, og der er ikke Tale om at han skulde fortabe sin Ret. — Forøvrigt tilstaaer Selskabet yderligere, af egen Drift, saadanne Arbejdere, der have udmærket sig ved lang og tro Tjeneste, en Tillægs-Livrente. Ogsaa tilstaaer det Enker efter veltjente Arbejdere Pensioner.

Selskabet i Anzin har haft den Tilfredsstillelse at se den Ordning, som det i 1887 for sit Vedkommende indførte, i Hovedsagen adopteret af Lovgivningsmagten, da den i 1894 (24. Juni) vedtog Loven om Hjelpe- og Alderdomsforsørgelseskasser for Grubearbejdere. Ved denne Lov blev det nemlig stipuleret, at Arbejdsgiverne i Bjergværksindustrien (exploitants des mines) maanedlig skulde indbetale til ovennævnte »Caisse nationale des retraites pour la vieillesse« (eller til en særligt sanktioneret Kasse) 4 pCt. af Arbejdslønnen, saaledes at 2 pCt. afkortes i Arbejdslønnen, medens de andre 2 pCt. præsteres af Arbejdsgiveren. For de indbetalte Summer erhverves der en Livrente, der begynder ved Arbejdere 55. Aar; Livrentenydelsen kan dog, naar den

paagældende Arbejder ønsker det, udskydes, men Indskudene ophøre da at være obligatoriske. Parterne kunne komme overens om større Indskud end 4 pCt., og Arbejdsgiveren har Lov til som sin Andel at overtage enten hele Indskudet eller dog mere end Halvdelen af det.

Af gensidige Hjælpeforeninger (*sociétés de secours mutuels*), Syge-, Begravelses- og Understøttelseskasser, existerede der i 1893 syv i Anzin, der omfattede over 8,000 af Arbejderne, eller 94 pCt. af dem, der overhovedet kunde blive Medlem af dem, og som vel væsenlig subsisterede ved Medlemmernes frivillige Bidrag, men som dog ogsaa understøttedes af Selskabet. Saa kom den ovennævnte Lov af Juni 1894, der ikke blot gjorde Alderdomsforsørgelsen obligatorisk for Grubearbejdere, men som ogsaa foreskrev Organisation af Syge- og Ulykkesforsikringskasser for Grubearbejdere. Loven foreskrev, at der som Bidrag til disse Foreninger skulde afkortes indtil 2 pCt. af Arbejdernes Løn, og at Arbejdsgiveren skulde yde et Tilskud lig Halvdelen af Arbejdernes. Desuden vilde Staten støtte Foreningerne.

Arbejderne selv have, i 1865, stiftet en Forbrugsforening, hvis Udvikling Selskabets Bestyrelse har betragtet med gunstige Øjne, men i hvilken den forøvrigt ikke har blandet sig. Ethvert af Foreningens Medlemmer skal have en Aktie, à 50 fr., kan have to, men maa ikke have flere. Kun Selskabets Arbejdere kunne blive Medlemmer, og kun Medlemmer kunne købe i Forenings-Udsalget. Salg sker kun mod Kontantbetaling. Salgspriserne holdes

saa nær som muligt til de Priser, der noteres i Nabolavets Detailforretninger, sættes i ethvert Tilfælde ikke højere. Indkøb gøres — saavidt muligt — direkte hos Producenterne, uden Benyttelse af Mellemænd. Efter at alle nødvendige Driftsudgifter ere blevne dækkede, tilstaaes der Andelshaverne 5 pCt. i Dividende; Resten fordeles som Udbytte blandt Køberne i Forhold til disses Indkøb. Foreningen har lige siden sin Stiftelse været i stadig Væxt, hvad følgende Tal ville antyde:

Medlemstal

1866	577
1870	1,441
1880	2,316
1890	3,399
1895	3,760

I det første Halvaar 1866 solgtes der ialt for circa 65,000 francs, i det andet Halvaar 1866 for circa 120,000 francs, — men i 1894 for omtrent $2\frac{1}{4}$ Mill. francs. Det Udbytte, der fordeltes blandt Køberne, udgjorde i Treserne 8 à 9 pCt. af de gjorte Indkøb; i Halvfjerdserne steg Udbyttet til 10 pCt., eller lidt mere; i Firserne til 12 à 13 pCt., i Halvfemserne endog til 15 pCt. Fra 1866 udbetaltes ialt en Sum af c. $6\frac{1}{2}$ Million francs som Udbytte til Køberne (foruden de 5 pCt. til Andelshaverne). Desforuden har Foreningen været i Stand til at opføre hensigtsmæssige Lokaler saavel for Hovedudsalgsstedet som for tre af de vigtigste Filial-Udsalgssteder.

En Sparekasse oprettede Selskabet i 1869 for

sine Arbejdere, hvem der tilstodes 5 pCt. i Rente af Beløb paa under 2,000 francs, 4 pCt. af større Beløb. Efter Organisationen af Statssparekasserne i 1881 nedsattes Rentefoden til 3 pCt. — den Rentefod, som Regeringen tilstod — og Arbejderne opmuntredes ikke mere til at indsætte i Selskabets Kasse, men snarere i Statskasserne, der tilbød al ønskelig Garanti. Indskydernes Tal og Indskudenes Størrelse er derfor nu gaaet tilbage: i 1877 taltes 1431 Indskydere med et Tilgodehavende af c. 2 Mill. francs. Nu ere disse Tal gaaede ned til under en Tredjedel.

I Skoleøjemed har Selskabet tidligere ofret betydelige Summer. Efter at det Offenlige imidlertid i større Grad har taget sig af Skolevæsenet, saa at god, gratis Undervisning kan faas, ere Selskabets Udgifter hertil gaaede ned efter en tilsvarende Maalestok.

Fire Kirker ere blevne byggede og ejes nu af Selskabet.

Selskabet yder fri Lægehjælp, fri Medicin, tildels fri Føde og Pengeunderstøttelser til de Syge og Tilskadekomne samt til disses Familier. I alvorlige Ulykkestilfælde tilstaas der i Pengehjælp til gifte Arbejdere 30 francs hver fjortende Dag, til ugifte Arbejdere 15 eller 10 fr. I mindre alvorlige Tilfælde henholdsvis 20 og 10 (resp. 6) francs. I lette Tilfælde det Halve heraf. Selskabet holder en Øjenlæge og ti andre Læger, der hver har sit Distrikt. I Lægehonorarer samt til Medicin m. m. betalte Selskabet i 1883 ca. 125,000 francs, i 1893 ca. 170,000 francs. Desforuden ydede Selskabet Syge og Til-

skadekomne i 1883 ca. 55,000 fr., i 1893 ca. 100,000 francs i Pengehjælp.

Af anden Hjælp kan nævnes følgende:

Frit Brændsel. Værdien heraf andrager ca. 400,000 francs.

Hjælp til Enker og forældreløse Børn: i 1893 ca. 50,000 francs.

Hjælp til Arbejdere i Nød, i 1893 ca. 20,000 francs.

Hjælp til Familien under Mandens Militærtjeneste, i 1893 c. 5600 fr., nemlig 50 Centimer pr. Dag til Hustruen, og desforuden for hvert Barn 25 Centimer pr. Dag.

Dertil kommer Hjælp til Barselkvinder og ved forskellige tilfældige Lejligheder.

Alt i Alt beregner Selskabet, at naar det i Arbejdsløn udbetaler aarligt omtrent 15 Millioner francs, koster den Hjælp, det yder Arbejderne, det ca. $1\frac{1}{2}$ Mill. francs, eller c. 10 pCt. af Arbejdslønnen. Pr. Arbejder kostede Hjælpen Selskabet for 10 Aar siden ca. 100 francs aarlig; men siden da er den stadig steget, og udgør nu ca. 135 francs.

At Selskabet har haabet, at de i det foregaaende omtalte humanitære Institutioner skulle bidrage til at knytte Arbejderne stærkt til Gruberne i Anzin, er en Selvfølge. Men ikke blot er Stadighed i Arbejdet ønskelig, den er endog en nødvendig Betingelse for, at adskillige af Institutionerne (f. Ex. Erhvervelsen af eget Hus, Alderdomsforsørgelsen m. m.) kunne trives. Det viser sig nu ogsaa, at Arbejderne med en mærkelig Udholdenhed blive ved Minerne i Anzin, skønt de lettelig maatte kunne

finde Arbejde andetsteds, blot ved at drage over den nærliggende belgiske Grænse.

Her er et Par Tal til Belysning af dette Forhold:

Af Arbejderne i Anzin i Februar 1892 havde			
40,18	pCt.	arbejdet mindre end 10 Aar i Anzin	
47,50	—	—	10—30 — - —
12,32	—	—	30 Aar eller længere - —

Da en saa stor Del af Arbejderne i Anzin er ganske unge Individder, saaledes som ovenfor vist, er det en given Sag, at en stor Del af Arbejderstyrken ikke kan have været en lang Række af Aar i Arbejde. Holder man sig kun til de Arbejdere, der ere 30 Aar gamle eller ældre, viser det sig, at af denne Del af Arbejderstyrken havde 95 pCt. været i Arbejde i 10 Aar eller længere, 64 pCt. i 20 Aar eller længere, 28 pCt. i 30 Aar eller længere.

Den Afgang, der finder Sted blandt Arbejderne, skyldes overvejende Indkaldelse til Militærtjeneste, Død og Alderdom. Kun c. 2 pCt. af den aarlige Arbejderstyrke enten afskediges eller forlader af egen Drift Arbejdet. I Femaaret 1889—93 stillede Forholdet sig saaledes for alle fem Aar tilsammen:

861	Arbejdere forlod af egen Drift Arbejdet,
405	— afskedigedes,
1,244	— indkaldtes til Militærtjeneste,
467	— pensioneredes,
267	— døde,

tils. 3,244.

Altsaa skyldtes af Afgangen

26,5	pCt. frivillig Bortgang,
12,5	— Bortsendelse,
38,4	— Indkaldelse,
14,4	— Alderdom, Svaghed o. lgn.,
8,2	— Død.

100,0 pCt.

Da der i disse fem Aar ialt frivilligt bortgik samt bortsendtes tilsammen 1,266 Arbejdere, og da Arbejderstyrken tilsammen i de fem Aar var noget over 60,000 stor, repræsenterer frivillig Bortgang samt Bortsendelse altsaa omtrent 2 pCt. af den samlede Arbejderstyrke, medens et langt større Tal faldt paa Afgang ved Militærindkaldelse, Død og Alderdom.

Saaledes giver den foreliggende Beretning i de fleste Henseender et forholdsvis gunstigt Billede af Arbejderforholdene i dette Industri-Centrum, et af Verdens største. Men det tilføjes, at lignende Forhold i det hele genfindes i de fleste andre franske Kulgrubedistrikter.

A. P.-St.
